

Govor visokog predstavnika Valentina Inzka pred Vijećem sigurnosti UN-a

Gospodine predsjedniče, vaše ekscelencije, dame i gospodo,

Zahvaljujem vam što ste mi danas pružili priliku da predstavim svoj šesti izvještaj u svojstvu visokog predstavnika, i četrdeseti izvještaj do sada.

Ovo je moj prvi izvještaj pred ovim tijelom koji podnosim u isključivom svojstvu visokog predstavnika, nakon razdvajanja od Ureda specijalnog predstavnika EU, do kojeg je došlo 1. septembra ove godine, dolaskom Petera Sorensena, novog šefa Delegacije Evropske unije. Nas dvojica tijesno sarađujemo na terenu i putem zajedničkog pristupa očekujem da ćemo pokazati jedinstvo i odlučnost međunarodne zajednice da pomogne napredak Bosne i Hercegovine u ostvarivanju njenih težnji na putu ka evroatlantskim integracijama, osiguravajući pri tome potpuno poštivanje i implementaciju Općeg okvirnog sporazuma za mir – Dejtonskog sporazuma, i neponištavanje efekata ranijih reformi kojima je provođen taj sporazum.

Kada sam vam se obratio prije godinu dana istakao sam, s dozom uzdržanog optimizma, da je, usprkos svim poteškoćama s kojima se Bosna i Hercegovina suočavala, u protekloj godini zabilježeno nekoliko pozitivnih pomaka, posebno u kontekstu regionalne saradnje i pomirenja, te uvođenja bezviznog režima za putovanje u zemlje Evropske unije. Želim napomenuti da predsjednik Srbije Boris Tadić i predsjednik Hrvatske Ivo Josipović i dalje sa pažnjom prate događaje u Bosni i Hercegovini i regionalna situacija još uvijek je bolja nego u bilo kojem drugom periodu nakon rata.

Međutim, od mog posljednjeg izvještaja, u Bosni i Hercegovini

i dalje imamo na sceni političku stagnaciju i nazadovanje. Kada sam vam se prošli put obratio u maju ove godine, bio sam primoran podnijeti specijalan izvještaj u kojem su detaljno navedena ozbiljna kršenja odredbi Dejtonskog sporazuma od strane jednog od dva bosanskohercegovačka entiteta. Nažalost, od tada, usprkos dobroj volji međunarodne zajednice, nastavljeni su pokušaji osporavanja Dejtonskog sporazuma.

Jedan od osnovnih razloga za ova osporavanja leži u samoj suštini političke scene u Bosni i Hercegovini, gdje političari pokazuju jako malo spremnosti na kompromis, izbjegavaju dijalog o ključnim pitanjima i redovno zloupotrebljavaju sistem.

Više od dvanaest mjeseci nakon općih izbora još uvijek nije formirano Vijeće ministara na državnom nivou, a mnoge državne institucije su pod velikim političkim, institucionalnim i ekonomskim pritiskom koji sasvim jasno utiče na njihovu efikasnost i funkcionalnost. Državni budžet za 2011. godinu tek treba biti usvojen, a državne institucije jedva opstaju na temelju privremenog financiranja. Izgleda da smo još uvijek daleko od mogućnosti da uskoro bude usvojen budžet za 2011. ili 2012. godinu. Procesi priključivanja Evropskoj uniji i evroatlantskim integracijama i dalje u suštini ostaju blokirani zbog neprekidnog provođenja uske etno-nacionalističke politike. Ne iznenađuje da u takvoj situaciji ekonomija i dalje ispašta. U tom kontekstu, međunarodne agencije koje određuju kreditni rejting degradirale su poziciju Bosne i Hercegovine, ali ne zbog ekonomskih razloga, konkretno navodeći pri tome negativnu političku situaciju u Bosni i Hercegovini. U svom godišnjem izvještaju o postignutom napretku koji je ostvarila Bosna i Hercegovina, Evropska komisija je također ukazala na političke probleme u zemlji.

Tokom perioda na koji se odnosi ovaj izvještaj, Republika Srpska je nastavila s pravnim i zakonskim aktivnostima i oštrom retorikom kojima se dovode u pitanje bosanskohercegovačke državne institucije, nadležnosti i zakoni, kao i moja ovlaštenja prema Dejtonskom sporazumu i relevantnim rezolucijama Vijeća sigurnosti UN-a.

Iako je 1. juna opozvana odluka Narodne skupštine RS o referendumu od 13. aprila, sporni zaključci usvojeni istog datuma i dalje utiču na politiku RS prema institucijama BiH te prema mom uredu i mandatu. Trebam naglasiti da je RS povukla svoju odluku o referendumu tek nakon direktne, lične intervencije Lady Catherine Ashton, visoke predstavnice Evropske unije za vanjske poslove i sigurnosnu politiku. Ovom prilikom želim javno zahvaliti gđi Ashton na njenom angažmanu, čime mi je omogućila da izbjegnem upotrebu izvršnog mandata s obzirom da se u ovoj fazi procesa nastojim uzdržati od korištenja ovlasti kada god je moguće riješiti probleme drugim putem.

S tim u vezi, te poštujući princip političke odgovornosti, tokom izvještajnog perioda provodio sam dugotrajnu politiku uzdržavanja od upotrebe izvršnih ovlasti osim ako je to apsolutno neophodno, bez obzira na aktuelne političke probleme. Zapravo, jedini slučaj u proteklih šest mjeseci u kojem sam upotrijebio izvršne ovlasti bilo je ukidanje sankcija koje je nametnuo moj prethodnik u vezi sa nesaradnjom sa Međunarodnim krivičnim tribunalom za bivšu Jugoslaviju. To sam učinio nakon hapšenja Ratka Mladića i njegovog izručenja u Hag, kao posljednjeg haškog bjegunca optuženog za zločine u vezi sa ratom u BiH. To je bio jedini put da sam koristio izvršne ovlasti tokom proteklih šest mjeseci. Osim toga, nisam ih nikako koristio.

Nažalost, Mladićevo hapšenje nije bilo praćeno smanjenjem podrivačke nacionalističke retorike, uključujući i nove izjave zvaničnika iz RS kojima podržavaju raspad države te šovinističke komentare protiv drugih etničkih grupa. S tim u

vezi, želim izraziti duboku zabrinutost zbog nedavnih izjava iz RS kojima se osporava državnost BiH, karakterišući zemlju kao "državnu zajednicu" te ignorirajući činjenicu da je BiH primljena kao država članica u Ujedinjene nacije 22. maja 1992. godine, na osnovu direktne i jednoglasne preporuke ovog Vijeća sigurnosti. Na kraju je Bosna i Hercegovina, zajedno sa Slovenijom i Hrvatskom, primljena u Ujedinjene nacije jednoglasnom odlukom. Ovakve izjave, koje podrivaju ustavnu strukturu definiranu Općim okvirnim sporazumom za mir, moraju biti ozbiljno shvaćene, naročito u svjetlu drugih postupaka kojima se direktno osporava Opći okvirni sporazum za mir, kako je objašnjeno u ovom i prethodnim izvještajima.

Pojedini zvaničnici i političari u Federaciji BiH su također koristili nepoželjnu retoriku, kao što je detaljno opisano u ovom izvještaju. Dvije vodeće hrvatske stranke u BiH nastavljaju osporavati zakonitost i legitimnost aktuelne federalne vlade. Određeni bošnjački politički lideri su pojačali svoju retoriku kao odgovor na izjave rukovodstva RS, te su upozorili na mogući sukob ako bi došlo do pokušaja podjele zemlje. Dugo vremena upozoravam na ozbiljnu štetu koju ovakva retorika nanosi i ponovo koristim ovu priliku da pozovem lidere Bosne i Hercegovine da doprinesu jačanju i poticanju pomirenja, dijaloga i suživota, umjesto širenja šovinizma, straha i nepovjerenja.

Uzimajući u obzir navedene negativne trendove i postupke, ne iznenađuje činjenica da nije bilo značajnog napretka u pogledu pristupanja EU ili članstva u NATO-u. Niti je bilo napretka u pogledu ispunjenja pet ciljeva i dva uslova za zatvaranje mog ureda.

Istovremeno sam duboko zabrinut situacijom u pogledu vladavine zakona, s obzirom da Republika Srpska redovno dovodi u pitanje same nadležnosti državnih pravosudnih institucija, uključujući nadležnost i ulogu Ustavnog suda BiH.

Vlasti su također nastavile podrivati i osporavati i druge ključne državne institucije u ovoj zemlji. Teško je oteti se dojamu da je namjera ovakvih postupaka da se institucije prikažu kao nefunkcionalne, te stoga nepotrebne na državnom nivou.

Ovo je pogrešan pristup. Bosna i Hercegovina i njeni entiteti će napraviti odlučan iskorak tek kada politički lideri shvate da će entiteti i država biti jaki samo kada su oba nivoa vlasti jaka – oba nivoa će postajati sve jači samo kada budu radili zajedno i kada država dobije podršku koja joj je potrebna da bude efikasna.

Problemi su također nastali i u Federaciji i šesnaest godina nakon potpisivanja Mirovnog sporazuma još uvijek postoji potreba za posredovanjem mog ureda kako bi se riješile velike praznine u pravnom sistemu zemlje, koje stvaraju značajne pravne i političke probleme za zemlju. U julu sam morao intervenirati u Srednjobosanskom kantonu zbog pokušaja da se ignorira Ustav i formira vlada, što je moglo dovesti do porasta tenzija do neprihvatljivog nivoa. Zahvaljujući mojoj intervenciji, bez korištenja bonskih ovlasti već u formi dopisa, lokalne stranke su bile u mogućnosti riješiti situaciju u skladu sa Ustavom, te utrti put za formiranje vlade u drugim kantonima i, eventualno, čak i na državnom nivou. S obzirom na ono što i dalje vidim, još uvijek postoji očita potreba za postojanjem mog ureda kako bi popunio takve zakonske praznine i održao stabilnost. Ova potreba će postojati sve dok Bosna i Hercegovina ne postane samoodrživa i ne bude čvrsto i nepovratno na putu ka integriranju u EU i NATO.

Nešto slično ovom pristupu se dešavalo i u mojoj vlastitoj zemlji, Austriji, nakon što su je američki, ruski, francuski i britanski vojnici oslobodili 1945. godine. Savezničke snage su ostale sve dok nisu bile sigurne da neće doći do ponovnog

oživljavanja nacizma i da je demokratija uhvatila čvrste korijene u Austriji.

Moj ključni mandat je da nadgledam Daytonski mirovni sporazum. Daytonski sporazum je, u suštini, mirovni sporazum, i svaki dan vidimo znakove da, kad bi se on poništio, ozbiljne posljedice bi mogle nastati ne samo za BiH nego također i za region i širu međunarodnu zajednicu.

S obzirom na i dalje prisutne negativne trendove i nestabilnost, neophodno je da EUFOR ostane sa izvršnim mandatom prema Poglavlju VII i da nastavi pružati pomoć OHR-u i drugim međunarodnim organizacijama u ispunjavanju njihovih mandata.

Dok se sada moramo fokusirati na trenutne poteškoće vjerujem da je jednako važno kritički razmotriti šta trebamo uraditi da bismo osigurali dugoročno gledano funkcionalnu i održivu zemlju. Jasno je da trebamo dati podršku načelu preuzimanja odgovornosti u Bosni i Hercegovini. U tom smislu, dozvolite mi da kažem nekoliko riječi o tome kako ja vidim budući pristup međunarodne zajednice Bosni i Hercegovini.

Svi se slažemo da je budućnost Bosne i Hercegovine u okrilju Evropske unije i evroatlantskih institucija. Stoga EU i NATO, moraju igrati važnu ulogu u Bosni i Hercegovini da zemlji pomažu da ispuni zahtjeve potrebne za ostvarenje svojih težnji za članstvom u obje organizacije.

Važno je da Bosna i Hercegovina ostane na dnevnom redu međunarodne zajednice sve dok posao ne bude završen. Neki smatraju da je sada vrijeme da se Bosna i Hercegovina prepusti sama sebi, neki govore o zamoru međunarodne javnosti Bosnom i Hercegovinom. Ne dijelim takav stav i vjerujem da bi takvi potezi otvorili vrata onima koji pokušavaju oslabiti i na kraju podijeliti zemlju i to bi moglo voditi novom neredu. Međunarodna zajednica je postigla izvanredne rezultate u Bosni

i Hercegovini u proteklih 15 godina, međutim iz trenutne političke situacije je jasno da još nismo postigli trajno i održivo političko rješenje koje bi osiguralo trajne perspektive za mir.

Naše neprestano opredjeljenje i usredsređenost na Bosnu i Hercegovinu je put da se ostvari cilj koji svi želimo postići – Bosna i Hercegovina koja je stabilna, sigurna i svoje probleme rješava institucionalnim putem dok ide u pravcu potpune evroatlantske integracije. Iskreno sam uvjeren da ovo može postati stvarnost ukoliko ostanemo posvećeni zadatku i ako konačno vidimo suštinsku promjenu u načinu na koji se politika vodi u Bosni i Hercegovini kako bi dijalog i zdravi kompromis postali pravilo, a ne izuzetak.

Dame i gospodo, uprkos izazovima sa kojima se Bosna i Hercegovina danas suočava, želim čestitati zemlji na tome što je postala članica ovog tijela te na izvanredno obavljenom poslu. Članstvo u Vijeću sigurnosti daje BiH mogućnost da stekne nove prijatelje širom svijeta i dobije poštovanje mnogih zemalja i treba se smatrati značajnim uspjehom njene vanjske politike. Rekao bih da, po mom ličnom mišljenju, ovo predstavlja najveći vanjskopolitički uspjeh Bosne i Hercegovine od Daytonu.

Želim lično zahvaliti ambasadoru Ivanu Barbaliću na požrtvovanom radu, profesionalizmu i idealizmu.

Što se tiče budućnosti, želim vas uvjeriti da sam u potpunosti opredijeljen da svoj mandat obavljam do kraja i da osiguram da Mirovni sporazum bude u potpunosti poštovan. Put naprijed se ne može ostvariti tako što će se ići unazad. Opredijeljen sam i tome da na svaki mogući način pružim pomoć Peteru Sorensenu u njegovim dužnostima specijalnog predstavnika Evropske unije kako bi napredovali u ostvarenju evropskog programa. Od vas i od Vijeća za provedbu mira očekujem da mi pružite punu podršku

u obavljanju mog posla, u skladu sa mandatom koji ste mi dali, te u daljim uspješnim aktivnostima na očuvanju mira u zemlji kako bismo dostigli tačku kada će mir, stabilnost i evroatlantska budućnost zemlje biti neopozivo ostvareni bez tračka sumnje.

Radimo svi zajedno, cijela međunarodna zajednica, da bi prešli zadnje preostale metre planine, osigurali mir i osigurali budućnost Bosne i Hercegovine u EU. Zajedno to možemo. Zajedno ćemo uspjeti.

Hvala vam.